

10.01.2017

סיכום מושב "אקדמיה מתחדשת":

אחריות ושותפות סטודנטים בתהליכי קבלת החלטות במוסד

רקע

סוגיית השותפות של אזרחים וסטודנטים במערכות ומבנים ארגוניים הינה מגמה עולמית עולה מזה מספר שנים, הבולטת במיוחד במהפכה התקשורת והרשתות החברתיות אך נוכחת גם במרחב העירוני ובמיזמים עסקיים. סוגיה זו בולטת באקדמיה לאור העיסוק בדילמות הנוגעות למקומם של סטודנטים במוסד כלקוחות או כשותפים, הן מצד האגודות והן מצד המוסדות. לתפישתנו, סטודנטים אינם משאב של מערכת ההשכלה הגבוהה אלא מהווים חלק אינהרנטי מעצם קיומה. ולכן מעורבות הסטודנטים בשלל תחומי העשייה של המוסד הינה בבסיסה אינטרס משותף לסטודנטים ולסגל יחד - והכרחית לקיום מוסד מצליח, חדשני ואיכותי.

תמצית הרעיונות המרכזיים שעלו מהדיונים.

- ❖ הוראה ולמידה מהוות יחידה אחת בלתי ניתנת לניתוק שהאחריות להיוון איכותיות נמצאת בידי הסגל והסטודנטים כאחד. אחריות המוסד היא לא רק להעביר את התוכן אלא למצוא את האדם הנכון שידע איך להעביר את התוכן. מרצה צריך לתפוש את עצמו כמי שיכול להוביל ולהיות מנהיג אקדמי, מורה ומחנך.
- ❖ סטודנטים צריכים להיות שותפים מלאים לשיפור מערך ההוראה. יש להכיר להם את האופציות הקיימות לקידום מצוינות מחד ומאידיך לגוון את הערוצים לשיתוף פעולה בינם לבין המוסד באמצעות אגודת הסטודנטים.
- ❖ סוגיית סקרי ההוראה עלתה במספר דיונים. צוין כי קיים קושי להפיק מהסקרים מסקנות כגון, מהו מרצה טוב והיכולת לכמת הערכה מילולית. כמו כן, נטען כי מתכונתם הנוכחית מקשה על התקדמות והתפתחות בתהליכי ההוראה ויש לאפיין אותם מחדש.
- הדיון בסוגיית אי האמון בין הנהלת המוסד והסטודנטים היה דומיננטי אף הוא, ובעיקר הצורך בשיקום האמון עבור היכולת לשנות ולהתפתח. המשתתפים הסכימו כי שותפות הינה בבסיסה אמון ומכיוון שמדובר בהדדיות לא סימטרית מלכתחילה, יש לחשוב על ממשקים רלוונטיים לסטודנטים כדי שהם ירגישו בהם בנוח להביע את עמדתם.
- הובעה הסכמה רחבה ביחס לחשיבות הגדולה של נוכחות האגודה באורגני המוסד, ובמיוחד תרומתם לדינמיות בגופים איטיים ושמרנים דוגמת המוסדות. אחריות המוסדות היא לשלב סטודנטים באורגנים השונים מבחינה רשמית ומהותית.
- ❖ אחריות הסטודנטים ואגודת הסטודנטים היא להיות שותפים אמיתיים, מעורבים מהותית ובצורה מרושתת בכל הקמפוס ובכל המנגנונים. נבחרו הסטודנטים צריכים להשתלב בנקודות מפתח, אך צריכה להתקיים שותפות גם עם סטודנט הקצה.
- ❖ להתאחדות הסטודנטים יש אחריות ומקום לתת את הכלים ליושבי הראש שנכנסים לתפקיד קצר יחסית, לבנות שרשרת ידע בתוך האגודה במקומות בהם לסטודנטים חסר ידע כדי להיכנס ולקחת חלק בשיח מקצועי.

סיכום מעגלי השיח לפי שלושת נושאי הדיון:

אחריותו של סטודנטים למציבות אקדמית ושיפור איכות ההוראה:

עיקרי הדיון בשולחן דיון מס' 1.

מנחה: עדי כהן.

השתתפו סגל וסטודנטים מהמוסדות: אוניברסיטת בן גוריון, בצלאל, מכללת אורנים, מכללת לוינסקי.

- המשתתפים הסכימו שהוראה איכותית אינה ומעורבת אינה מתבטאת רק בשילוב אמצעים טכנולוגיים. נדרשת אמנה בין סטודנטים וסגל לאחריות משותפת בנושא הלמידה וההוראה.
- יש שונות בתחום ההוראה והלמידה בקרב המוסדות השונים בשל אינטרסים שונים של סגל אקדמי, הועלתה דוגמא של בצלאל בה נטען שהתמחות בהוראה ולמידה אינה האג'נדה העיקרית של הסגל.
- אי אפשר ליצור ניתוק בין הוראה ולמידה, מדובר ביחידה אחת. המשובים יוצרים את ההפרדה הזאת.
- מרצה צריך לתפוש את עצמו כמי שיכול להוביל ולהיות מנהיג אקדמי. מרצה צריך לתפוש את עצמו כמורה ומחנך. יש לשים לב לגישת ההתנשאות וה"גננות" של חלק מהמרצים כלפי הסטודנטים.
- אחריות המוסד היא לא רק להעביר את התוכן עצמו אלא למצוא את האדם הנכון שידע איך להעביר את התוכן.

עיקרי הדיון בשולחן דיון מס' 2.

מנחה: גרא ויינר.

השתתפו סגל וסטודנטים מהמוסדות: אוניברסיטת בר אילן, האוניברסיטה הפתוחה, אורט בראודה, המכללה האקדמית צפת, המרכז הבינתחומי הרצליה, מכללת דויד ילין, המכללה האקדמית וינגייט, המכללה האקדמית ספיר.

- הרציונל אשר הנחה את הדיון הוא שסטודנטים צריכים להיות שותפים מלאים לשיפור מערך ההוראה, והשיח עם הסטודנטים מגביר את החיבור ל"שטח".
- ישנה חשיבות להציג לסטודנטים את האופציות לקידום מצוינות אשר החשיפה אליהם כיום מוגבלת.
- סקרי הוראה בונים על שיפור המצב הקיים, אך מקשים על קידום התפתחות.
- צריכה להיעשות גם חשיבה ברמה הארצית (מל"ג-ות"ת); חסרים כיום רעיונות לפתרון.
- המצב האידיאלי – נדרשת חשיבה מתמדת "מחוץ לקופסא". מעורבות סטודנטים בשיפור איכות ההוראה תלויה גם ביכולת ללמוד יותר זמן בבית ופחות "לבלוע חומר" בכיתה. מצב זה, תלוי במידה רבה בסיטואציה אובייקטיבית שנכפית על הסטודנטים ואולי יש מקום לצאת למאבק כדי לאפשר את זה.
- רעיונות לכלים למעורבות סטודנטים במוסד- אפיון שאלון המשוב על ההוראה; גיוון הערוצים בהם הסטודנטים, באמצעות האגודה, יכולים לפנות להנהלה; יצירת "האקאטון" לייזום צוותי חשיבה סביב השאלה, כיצד המוסד צריך להראות בעתיד?; גיבוש שיתופי פעולה בין מוסדיים בעידוד הסטודנטים לשיתוף שיטות לשיפור הוראה ושיתוף טכנולוגיות.

שיתוף ודיאלוג בתהליך בניית התוכן ותהליכי למידה.

עיקרי הדיון בשולחן דיון מס' 3.

מנחה: קרן יחזקאל.

השתתפו סגל וסטודנטים מהמוסדות: מכון וייצמן, אוניברסיטת חיפה, המכללה האקדמית הדסה, המרכז האקדמי פרס, המכללה האקדמית אפקה, המכללה האקדמית בית ברל.

- המשתתפים העלו את הצורך להפריד בדיון בין בניית תוכן לבין תהליכי למידה. מרבית המשתתפים בדיון טענו כי לסטודנטים אין מקום להשפיע על התוכן, אך יש מקום נרחב להשפיע על אופן העברת התוכן ותהליכי למידה.
- המשתתפים דנו בסוגיית אי האמון בין הקצוות -סטודנטים וסגל- והצורך בשיקום האמון עבור היכולת לשנות ולהתפתח.
- סוגיה מרכזית נוספת שעלה היא סקרי הוראה והקושי ולהפיק מהם מסקנות כגון, מהו מרצה טוב והיכולת לכמת הערכה מילולית.
- הוצג ניסיונם של מכון וייצמן מאפשר לסטודנטים לצבור נ"ז עבור קורסים מקוונים של קורסרה (צוין שהסטודנטים מקבלים החזר כספי על תשלום הקורס).
- הוצג ניסיונם החיובי של אוניברסיטת חיפה, הן מצד הסגל והן מצד הסטודנטים, בשיתוף סטודנטים בתהליכי הוראה. מתקיימות פגישות מדי שבועיים עם נציג סטודנטים להתייעצות בסוגיות שונות, לרבות סקרי הוראה.
- סגל מכללת בית ברל הציג את ניסיונו השלילי במעורבות סטודנטים ביצירת פיילוט לימודי בשיתוף תנועות נוער.
- המכללה האקדמית הדסה הציגה את הקשר שהיא מקיימת עם בוגרים בניסיון להבין את השפעת הלימודים בתחומם ולטייב את הקורסים ותוכנם.

הסטודנטים כשותפים לקבלת החלטות באורגנים הקיימים במוסד:

עיקרי הדיון בשולחן דיון מס' 4.

מנחה: ליאת הלבץ.

השתתפו סגל וסטודנטים מהמוסדות: אוניברסיטת תל אביב, סמינר הקיבוצים, מכללת גליל מערבי, מכללת שערי משפט, הקרית האקדמית אונ, אוניברסיטת אריאל.

- יש להבחין בין המונחים מעורבות והתערבות, שותפות ושיתוף פעולה.
- יש להבחין בין מעורבות בציר הניהולי ומעורבות בציר האקדמי. המוסדות צריכים להיענות לאתגר שמעלים הסטודנטים ולא לפחד ממנו. יש הבדל בין הנעשה בשטח לבין תוצאות מחקרים ולכן יש להקשיב לסטודנטים בשטח.
- בנקודות המפתח צריכים להיות נבחרים הסטודנטים, אבל השותפות צריכה להתקיים גם עם הסטודנטים בקצה, ולא רק עם האגודה.
- ההשתתפות באורגנים הקיימים משפרת את תפקוד האגודה ומפתחת את החשיבה של האגודה מתוך ההיכרות את התנהלות המוסד מבפנים ולא רק את הצד של הסטודנטים והשטח.
- סמינר הקיבוצים ציינו כי לתפישתם הסטודנטים הם לא לקוח. אפשר לראות שהיה ערעור מעמדות לאורך השנים - ההורה כבר לא צודק יותר, הילד לא צריך רק לשבת ולהקשיב ולקבל אלא לכולם יש דעה, ההורה כבר לא יודע הכל וכך גם באקדמיה. לא תמיד הסגל צודק ולא תמיד הסטודנטים צודקים לכן צריך את השיח.
- אוניברסיטת תל אביב ציינה כי האקדמיה נאבקת על מעמדה, הרלוונטיות שלה ועל קיומה בכלל. כשליש מסגל המרצים נעלמו ומקצועות השתנו. לתפישתם לא נשרוד

אם לא נשתף פעולה ולכן גם הסטודנטים צריכים להיאבק על שמירה של חוגים וסגירת דיסציפלינות.

- המשתתפים העלו את הצורך שהסטודנטים יהיו שותפים אמיתיים, ולא יגיעו לשיח רק כשנוח ורק כדי להצביע. הם צריכים להיות מעורבים מהותית, בצורה מרושתת בקמפוס, בתוך כל המנגנונים כדי שהם ישתתפו. רואים הרבה פעמים שפותחים את הדלת לסטודנטים והם לא לוקחים חלק. זו אחריות האגודה בין היתר.
- להתאחדות הסטודנטים יש אחריות ומקום לתת את הכלים ליושבי הראש שנכנסים לתפקיד קצר יחסית, לבנות שרשרת ידע בתוך האגודה כי לסטודנטים חסר ידע כדי להיכנס ולקחת חלק בשיח מקצועי, זה שיח לא פשוט ולוקח להם זמן להיכנס אליו.
- ההבנה כי שותפות זה אמון היתה בקונצנזוס בקרב המשתתפים. מדובר בהדדיות לא סימטרית מלכתחילה לכן צריך לחשוב על ממשקים רלוונטיים לסטודנטים כדי שהם ירגישו בהם בנוח להביע את עמדתם- כשמזמינים אותם לשעה פתוחה אצל הדיקן/רקטור או לישיבת ועד מנהל הם מרגישים כמו זבוב, לא נוח להם לדפוק על השולחן ולהגיד את אשר על ליבם באמת.
- המוסד צריך להיות חכם ולהיעזר באגודה כדי להטמיע שינויים, הם סוכני שינוי בשטח. כדי להעביר שינויים בקלות במוסד אם זה מגיע משיתוף פעולה של המוסד עם האגודה הדברים יעברו יותר חלק.

עיקרי הדיון בשולחן דיון מס' 5.

מנחה: טל שיינברום.

השתתפו סגל וסטודנטים מהמוסדות: הטכניון, המכללה למנהל, שנקר, המכון האקדמי לב, המכללה האקדמית רופין.

- לעיתים למוסד אין התנגדות שאגודה תשתתף בוועדה או פורום כלשהו אך האגודה לא מבקשת להשתתף ולא יודעת לדרוש. עם זאת, ישנם דיונים שקשה למוסד לשלב את האגודה בתוכם, כגון דיונים בדבר הדחת מרצים ודיוני שכר.
- הנדסאים מקבלים יחס פחות אוהד מצד המוסדות בכל הקשור לייצוג בוועדות.
- עלתה סוגיית ארעיות בעלי התפקידים באגודות שמתחלפים מדי שנתיים. יש קושי לשמר קשר רציף וכצירך להשקיע משאבים ללימוד של הנושאים ואנשי הקשר.
- יש הסכמה רחבה שישנה חשיבות גדולה לנוכחות האגודה באורגני המוסד, במיוחד מהמקום שסטודנטים מכניסים דינמיות לגוף איטי ושמרן כמו המוסדות.
- שנקר הציעה להפיץ את התקנון שלהם על מנת לסייע למוסדות לייצור שיתוף עם האגודה.